

SIONULU ROMANESCU

fóia besericésca, literaria si scolastica.

Vien'a,
15 Aprile
1867.

Sionulu rom. ese de dóue ori pre luna, in l. si 15. a. lunei, cuprindendu o cóna si diumetate. Pretiulu pre unu anu e 4 fl. v. a., pre diumetate de anu 2 fl. v. a. Pentru tiere afara de Austri'a se mai adauge portulu postal.

Nu
8

Prenumerarea se face la redactiune in seminariulu gr. c. centralu din Vien'a (Schönlaterngasse Nr. 10), si la p. t. domnii corespundinti. Tóte epistolele sunt de a se tramite la redactiune francate. Corespundintiele nepublicate se voru arde. Serisori anonime nu se primescu.

Anulu
III.

CUPRINSULU: Cuprinde-se óre in Pravila legea breviariului? (finea.) — Despre marturisirea pecatelor. — Pomanele. — Originea óueloru rosie. — Sciri scolastice: I. din partea de josu a tractului Bistritiei (urm.) — Pentru istori'a besericeii rom. sub imp. Iosifu II. (urmare.) — Corespundintie: Ba'a-mare (o mica ilustrare la „Geniulu evului nostru,“ scire gimnasiala.) — Amvonulu: Pátimel nóstre si ale lui Isusu, (predica pre Vinerea mare.) — Literatura. — Ochire prin lumea politica. — Varietáti.

Cuprinde-se óre in Pravila legea breviariului?

(finea.)

Prelanga aceea valórea laudatelor capete ale Pravilei aterna multu de la conditiunile adause, cumu si de la inpregiurárele multu puçinu schimbate, precumu o demonstráramu acést'a si in nru. 12 alu „Sionulu rom.“ din a. tr. Ast'a e decomunu sórtea legiloru, ori besericesci ori mirene, si la noi si la latini, si in cleru si intre seculari. — Asia d. e. in capulu 18 alu Pravilei se decide, cà spre condemnarea unui preotu se recere judecat'a a loru siepte episcopi; eara pracs'a de adi ne invétia, cà unu episcopu e deajunsu. — In corpulu drepturiloru canonice alu latiniloru dist. 41. can. 7. se prescrie, ca episcopulu se aiba mobilie próste, cumu si mésa si viptu seracescu, („Episcopus vilem supellectilem, et mensam ac victum pauperem habeat.“) Asta-di nu e asia; càci in poterea dreptului devolutivu in ast'a privintia episcopii su sublevati prin clerulu subordinatu. — Corpulu dreptului ungurescu statoresce, ca episcopii se nu lase pre parochi a se rescumpará de la detorinti'a de a se infacisiá la sinodu, („Episcopii non sinant parochos a comparitione ad synodum se redimere.“ Uladisl. d. 2. art. 68.) Asta-di suntu, carii invétia, cà preotii numai intr' atát'a potu luá parte la sínóde, încátu le concedu loru episcopii. Preotii depre atunci se rescumparáu cu bani, ca se nu miérgea la sínóde; ear acum'a inca aru conféri bucurosu cesi-cev'a, numai se póta luá parte la sínóde, cari a se tiené a si esítu din moda. „Tempora mutantur, et nos mutamur in illis!“

Candu se díce dara in finea articulasiului preatinsu, cà „Pravil'a la noi are potere mare,“ ast'a va se díca, cà are potere intr' atát'a, încátu convine cu canónele cele mai próspete ale latiniloru; fiecà Pagi tiene contrariulu, scriendu: „Fára indoiéla in sinodulu antiochianu s'au statoritu despre trebile besericesci atari legi, cari au fostu incuvientiate de intrég'a beserica . . . Dar pentru aceea pap'a Iuliu n'a pretinsu, ca insu-si elu se fia fostu de faciá la statorirea loru in acelu sinodu, sciendu, cumca a fostu indatinatu in besericele diverse a se decide prin sinodu atari trebi fara insinuare preliminaría la scaunulu papalu, precumu ast'a erá lamuritu din primulu conciliu antiochianu, carele incóntr'a lui Paulu Samosatenu compuse o formula de marturisirea credin-

tiei, si din conciliulu alesandrinu tienutu sub patriar-chulu Alesandru, la carele pap'a nici insu-si nici prin delegati n'a asistatu, precumu nici la tóte celealalte sínóde, cari inainte de acést'a au statoritu canóne. In urm'a acestoru sínóde a pasítu celu antiochianu, tractandu despre credintia si statorindu canóne, desí pap'a Iuliu n'a fostu in elu de faciá. Prin cari lucrári s'a aretatu a fi conciliu adeveratu si dreptcredintiosu, ca unulu, carele nu mai puçinu aveá a cercetá trebile credintiei, ca a aduce decisiuni despre disciplin'a celesiastica.“ (Certe in Antiocheno concilio edita sunt de rebus ecclesiasticis probatissima per omnem ecclesiam statuta . . . Neque, dum illa statuebantur, se concilio interesse debuisse urget Julius, quod sciret, morem in ecclesiis obtinuisse, haec sine praevia relatione decerni potuisse a synodo, ut constabat ex primo Antiocheno concilio, quod contra Paulum Samosatenum formulam fidei conscripsit, et ex concilio Alexandrino sub Alexandro patriarcha, cui nec summus pontifex per se aut per legatos interfuisse legitur, uti nec omnibus illis conciliis, quae ante hanc synodum canones ediderunt. Harum synodorum vestigia insecuta est Antiochena, quum de fide tractavit et canones citra Julii papae praesentiam statuit. Quae dum peregit, verum et orthodoxum concilium fuit, cujus erat, non minus de fide inquirere, quam de disciplina ecclesiastica decreta condere.“ Critic. in Annal. Baronii ad annum 341. n. 12.)

Adeveratu, cà ar trebuí „se aiba Pravil'a nóstra potere mare;“ ma poterea ei este amesurata auctoritatei, ce i-se concede. „Concede“ dícu, càci Pravil'a si-a castigatu auctoritate prin savorulu alu II. trulanu, despre care in Enchiridionulu dreptului beser. orient. a lui Szilágyi la loculu susu-semnatu se díce: „Conciliulu II. trulanu si conviersuatoriulu canonu 1. alu conciliulu VII., cari niciodata nu voru capetá aprobarea scaunulu apostolescu;“ si adauge: „Altcumu s. scaunulu apostolicu recunósce, cumca in nu puçine canóne ale conciliulu trulanu se cuprinde disciplin'a curata si sanatósa, si de aceea insi-si pontificii Romei s'au provocatu la unele din ele“ (!?); si eara-si: „Cu privire la traducerea codicelui besericeii orientali in limb'a romana seau intr' alt'a e de insemnatu, cumca canónele enumerate in ele nu potu (?) se aiba in sine mai mare auctoritate, decâtu carea le competiesce auctoriloru greci, din cari suntu scóse.“ (Concilium II. Trullanum et ei consonum canonem 1. concilii VII., qui etiam nunquam approbationem

sedis apostolicae referent . . . Ceterum s. sedes apostolica agnoscit, non paucos canones ipsius concilii Truliani sanam et puram continere disciplinam, et ideo ipsi summi pontifices Romani ad aliquos eorum provocarunt. . . . Relate ad versiones codicis ecclesiae orientalis in lingvam romanicam aut aliam observandum est, canones in ipsis recensitos habere in se non posse aliam auctoritatem, quam illam, qua gaudent auctores Graeci, ex quibus excerpti sunt.)

Dreptce Pravil'a, carea contine disciplin'a in sinódele orientali decretata, eara prin scaunulu apostolicescu si prin conditionatulu actu alu unirei in saborulu de la Florenti'a aprobata, fiendu in respectulu valórei si auctoritateri ei fórtre restrinsa, — deórace totu acolo se dice: „Nu suferre indoiéla, cà auctoritatea legelatória a besericeii si a santului scaunu apostolicu póte indreptá si stramutá si acést'a disciplina, oricandu cutare coregere si stramutare ar fi postita de cercustàrile presinti, cari suntu cutotulu deosebite de acelea, intre cari se statorira canónele antice,“ (Extra dubium est, legislatricem ecclesiae et sanctae sedis auctoritatem posse emendare et mutare (?) hanc quoque disciplinam, quotiescunque praesentes circumstantiae, diversae omnino ab eis, in quibus aliqui canones conditi fuerunt, aliquam emendationem exigent aut mutationem,) — facià cu recerintiele preamintite ar fi de oftatu unu sinodu, spre reformarea disciplinei nóstre amesuratu geniului secului presinte. Insa la acést'a prospectulu este fórtre tare neguros, parte din cauza, cà pap'a Benedictu XIV. a precurmata calea la atare saboru, candu, aprobandu folosulu sabóreloru, a adausu: „Dara pentru acea nu ne unimu cu acei'a, cari afirma, cà sinódele suntu absolutu necesarie,“ (Non idcirco tamen illis assentimur, qui synodos absolute necessarias affirmant); parte cà in finea §-lui 124 alu laudatului Enchiridionu inca si caus'a amenarei multu-doritului sinodu luminatu se incunoscintiéza prin cuventele, cari suna astfeliu: „Certe ex quo melior ecclesiastici regiminis ordinatio invaluit, praecipue in rebus jurisdictionem respicientibus, minor est synodorum celebrandarum necessitas,“ (Nu se póte negá, cà decandu s'a stabilitu o mai buna ordine in regimulu eclesiasticu, mai alesu cu respectu la trebile jurisdictionali, deatunci s'a micioratu lips'a de a celebrá sinóde.) Si óre celealalte neajunse nu suntu de a se considerá? Nu; pentrucà „celebrarei sinódeloru contrastà si acelu spiritu constitutionalu predominantiu in tempurile nóstre, carele iusioru abuséza de atari adunàri spre a introduce si a statorí in privinti'a regimului besericescu atari principie, cari suntu opuse adevatereloru principie ale besericeii catolice.“ (Obstat illarum celebrationi ille spiritus constitutionalis nostris hisce temporibus praevalens, qui facile ejusmodi conventibus abutitur, ut inducantur et praevaleant quoad ecclesiae regimen principia, quae veris catholicae ecclesiae principii adversantur.)

Prelanga tóte acestea bine e dísu, cà „Pravil'a are potere, unde vremu;“ càci ea este depusetulu drepturiloru besericeii orientale, in a caroru valóre zace venitóri'a inflorire a disciplinei celei vechie. Numai se ne invoimu a o intrebuintiá si, incátu nu coresponde recerintieloru, neajunsele ei se le suplinimu din isvórele subsidiarie, protivite spre a suplini acele lucruri, „in respectulu caror'a codicele besericeii orientali nu e deajunsu,“ (in quibus codex ecclesiae orientalis non sufficit. Enchyrid. §. 55.) Se ne ajutámu aseminea Greciloru, cari invétia, cà in lips'a legi scrise „e de a se padí

dreptulu, cu carele se folosese cetatea Romei,“ (jus, quo urbs Roma utitur, servari oportet. L. 2. Basilic. tit. 1. c. 11.) — Prin urmare in poterea Pravilei se urgitámu celebrarea sinódeloru. Pana atunci inca in poterea capului 317 alu Pravilei suntemu auctorisati a recurge la prealuminatii episcopi pentru usiorarea sarcinei, carea apésa asia de tare conscienti'a preotiesca in cele ce se atingu de recitarea óreloru canonice facià cu afacerile preotiesci cele multe si ingrigirile cele nenumerate. Eara de va fi recursulu fara efect, vomu face ce si cátu vomu poté, ma pecatu nu vomu avé; càci unde nu este lege, nu este obligatiune, si unde nu este obligatiune, volnic'a restringere a „dátinei celei vechie“ — binecà de Benedictu laudata, ma nesupportavera — nu póte fi pecatu, deórace o acsioma a dreptului romanu pre germania díce: „Hundert Jahre Unrecht ist keine Stunde Recht.“

I. Balcu de la Bistr'a,

em. protopopu gr. c.

Despre marturisirea pecatelor.*)

„Ce vorbesce acést'a hule? Cine póte iertá pecatele, fara numai unulu Ddieu?“ Marcu 2, 7.

Cautandu noi bine la lucràrile crestiniloru secului de acum, aflámu, cumca multi dintre ei, mai alesu dintre acei'a, cari se tienu pre sine de culti si de invetiati, nu inplinescu cuventulu lui Ddieu Tata-lui celu curescu, carele si-a datu pre unulu-nascutu Fiiulu seu pentru rescumpararea genului umanu si a poruncitu, ca pre acel'a se lu asculte, dicundu: „Acést'a e Fiiulu meu celu iubitu, intru carele bine mi-a placutu; pre acést'a se lu ascultati!“ Vedemu, cà multi dintre crestini nu prime-scu invetiatur'a cea santa si salutaria a lui I. Christosu, carele ca Ddieu adevateru nu póte gresí si carele prin apostolulu Paulu la Rom. 14, 6 díce: „Eu sum calea, adevaterulu si viati'a; nime nu vine la Tata-lu meu, numai prin mine.“ Vedemu, cumca multi dintre crestini nu pretiuescu invetiatur'a besericeii lui I. Christosu, carea asísiderea nu póte gresí sub gubernarea lui I. Christosu intemeiatoriulu seu, celu ce a dísu: „Eu cu voi sum in tóte dílele pana in capetulu vécului.“ Seau mai prescurtu vorbindu, vedemu, cumca multi dintre crestinii evului nostru nu asculta viersulu celu santu alu besericeii lui Isusu, Salvatoremului genului umanu; ci incredintiandu-se singuru numai mintei umane celei supuse la sute de mii de gresiele, si parasindu credinti'a lui Isusu lucéferulu celu luminos, in intunereculu celu grosu alu lunei acesteii'a ambla pre acea cale, despre carea sant'a scriptura la Proverb. 14, 12 díce: „Este cale, carea se vede omului drépta, dara in cele mai depre urma duce la pierire.“ Ba si hulescu si batjocurescu invetiaturele cele sublimate si salutarie ale santei beserice, carea prin preotii sei le vestesce pre acelea poporului crestinu.

Atari „iluminati“ necredintiosi intre altele tragu la indoiéla si invetiatur'a besericeii lui I. Christosu despre pocaintia, si anume despre poterea preotiloru de a iertá pecatele cumu si despre marturisirea pecatelor in tain'a pocaintiei. Candu preotulu pre crestini i invétia tain'a penitintiei si marturisirea pecatelor, dicundu-le cu Ioanu evangelistulu in I. ep. 1, 9: „De vomu marturisi pecatele nóstre, dreptu si credin-

* Se póte folosi ca predica pre dominec'a IV. in parésime etc. Red.

tiosu este Ddieu, ca se ne ierte peccatele noastre si se ne curatiésca de tota nedreptatea"; candu preotulu càtra crestinulu bolnavu sufletesce in scaunulu marturisirei intru numele lui I. Christosu dice: „Cutédia fiule, iérta-ti-se peccatele“ (la Mat. 9, 3); candu preotulu in numele lui Isusu pre crestini i chiama la pocaintia si la marturisirea peccatorulu, si le striga cu Petru apostolulu: „Pocaiti-ve si ve întórceti, ca se se ierte peccatele vóstre“: atunci cei necredintiosi, ca si carturarii memorati in s. evangelia a lui Marcu c. 2, cugetandu rele in animele loru, dicu: „Ce vorbesce acest'a hule asia? Cine póte iertá peccatele, fara numai unulu Ddieu?“ Astfeliu acei necredintiosi semenandu neghina periculósá in vini'a cea santa a lui I. Christosu, se sílescu cu invetiature rele a restorná invetiatur'a besericeii lui Isusu despre pocaintia, si anume despre poterea preotiloru de a iertá peccatele cumu si despre marturisirea peccatorulu facunda preotului in scaunulu marturisirei.

Insa invetiatur'a astorfeliu de necredintiosi e cutotulu retacita si nefundata, eara invetiatur'a besericeii lui Christosu despre pocaintia, si anumitu despre poterea preotiloru de a iertá peccatele cumu si despre marturisirea peccatorulu in sacramentulu penitintiei, e basata pre cuventulu celu dreptu si santu a lui Ddieu, ceea ce voiu se demustru prescurtu in cele urmatórie.

Crestinii acei rei, carii invétia si lucra incontr'a invetiaturei besericeii lui Isusu despre poterea preotiloru de a iertá peccatele si despre lips'a marturisirei peccatorulu in tain'a pocaintiei, intre alte invetiature retacite intarescu si acestea: a) cà marturisirea peccatorulu in tain'a pocaintiei ar fí introdusa mai tardiu in beseric'a crestina, si cà poterea preotiloru de a iertá peccatele in tain'a pocaintiei nu ar fí de la Isusu Christosu; b) cà marturisirea peccatorulu nu ar fí folositoria pentru crestini; c) cà nu ar fí delipsa, ca crestinii se spuna in scaunulu marturisirei peccatele cudeamenuntulu; si d) cà beseric'a lui Isusu nu ar trebui se puna greutáti pre umerii si conscienti'a crestiniloru prin marturisirea peccatorulu si prin canonulu, ce lu dà prin preoti celoru marturisiti in tain'a pocaintiei. Tóte aceste suntu numai blasfemie si invetiature scalciate, incontr'a caroru neadeveruri eu, basatu pre cuventulu lui Ddieu depusu in santele evangeliu cu ajutoriulu Spiritulu santu si intaritu cu mórtea lui Isusu Christosu, aserediu urmatóriele:

a) Cumca marturisirea peccatorulu din rónduél'a lui Ddieu a fostu in usu si in legea vechia la poporulu evreescu, precumu afara de altele aréta invetiaturele profetiloru, cari plangundu chiamáu pre poporulu lui Israilu la pocaintia si la marturisirea peccatorulu, si precumu aréta marturisirea regelui Davidu, carele pentru muieru lui Uri'a s'a marturisitu inaintea profetulu Natanu, dicundu: „Amu peccatuitu incontr'a lui Ddieu.“ (II. Reg. 12, 4.) Fost'a confesiunea in usu si pre tempulu lui Isusu Christosu, precumu se scie din Mateiu evangelistulu, carele la 3, 6 dice: „Si se botezáu de la elu in Iordanu, dupa-ce si-marturisiáu peccatele“, si precumu se scie din Faptele apostoliloru 19, 18., unde se scriu aceste: „Multi dintre credintiosi veniáu, marturisindu-se si spunendu-si faptele loru.“ A fostu confesiunea in usu si dupa suirea lui Isusu Christosu la ceriu in seclii cei antici ai crestinatatei, precumu se scie din invetiaturele santiloru parinti si anume din opurile lui Tertulianu in seclulu II., carele vorbindu despre pocaintia (de poenit. c. 10.), dice, cà „multi seau incungiura confesiunea seau o indelunga din di in di, cugetandu mai multu la rusíne, decâtu la mantuinti'a sufletulu“; se scie ast'a si din opurile

lui Ciprianu in seclulu III., carele graindu despre cei cadiuti, dice, cà „se si-marturisesca fiacare peccatele, pana e inca in viatia, pana candu se primesce confesiunea, si e placuta lui Ddieu iertarea peccatorulu prin preotu facuta.“

Asia standu lucrulu, gresiescu tare acei'a, carii dicu, cà confesiunea ar fí mai tardiu introdusa in beseric'a crestina, si afara de acést'a gresiescu si atunci, candu afirma, cà poterea preotiloru de a iertá peccatele nu ar fí de la I. Christosu. Pentrucá Isusu Salvatorele genulu umanu, carele a avutu potere de a iertá peccatele, precumu afara de altele ne spune si s. evangelia a lui Marcu la citatulu c. 2. v. 7.: Isusu, carele a iertatu pre muieru, ce in cas'a lui Simeonu cu lácreme i spalá petiórele, (Luc'a 7, 47); Isusu Christosu, carele a iertatu peccatele paraliculu seau slabanogulu: poterea, carea a avut'o si o-a si deprinsu in privinti'a iertarei peccatorulu, a dat'o apostoliloru si urmatoriloru acelor'a, preotiloru, dicundu dupa inviarea sa din morti: „Pace voue; precumu m'a tramisu pre mine Tata-lu, asia ve trimitu pre voi . . . Luati Spiritulu s.; caror'a veti iertá peccatele, se voru iertá loru, caror'a le veti tiené, voru fí tienute.“ (Ioanu 20, 21—23.) Ci dandu Isusu potere de a iertá peccatele, prin aceea a rónduitu totodata si confesiunea peccatorulu, fara de carea nu se potu cunósce si legalminte iertá prin preotu peccatele. Estmodu I. Christosu confesiunea o redicá la demnitate sacramentala, precumu au recunoscutu acést'a si ss. parinti si marturisescu canónele conciliiloru legali besericesci, pre care si-basédia beseric'a lui Isusu invetiatur'a sa despre sacramentulu penitintiei.

G. Popu, canonicu.

(finea va urmá.)

Pomanele.

Pemanele la Romanii banatiani suntu acele sacrificie de mancári, beuturi si vestmente, cari prin binecuvéntarea preotiloru se aducu decâtu poporeni pentru usiorarea piedepselor sufletelor celoru repausati. In intielesu mai latu insemnédia orice donu datu gratis unui lipsitu. In primul intielesu se reducu pomanele togmai la mitologiculu „*pro manibus, propter manes*“; càci si mitologí'a a recunoscutu piedéps'a umbreloru seau sufletelor dupa mórte in lumea de desubtu, si usiorarea loru prin sacrificiele viiloru. Dar in viati'a crestina a poporulu romanu ele constatédia eclatantu credinti'a besericeii comune crestinesci in esistinti'a *purgatoriulu*, de la care credintia beseric'a orientala prin provocat'a desbinare fotiana s'a abatutu. Totusi la nici unu poporu crestinu nu existu pomane in mesura asia mare, ca la popórele besericeii orientale.

Ori in ce intielesu vomu considerá in sa poman'a, ea trebuie se aiba de fundamentu amórea deaprópelui, carca se manifestédia prin ajutorarea celoru lipsiti, si care amóre e unu mandatu cardinale, atâtu dupa legea naturci câtu si dupa cea divina revelata. Instinctulu naturalu inca si pe animale le face sentitórie si le destépta a stá intru ajutoriu semeniloru loru in pericle; cu câtu mai virtosu sentiesce omulu acést'a detorintia in sine? Si intru adeveru mangaiare sufletésca adeverata numai acelu omu are, carele scie a fí facutu bine unui lipsitu. Legea divina revelata inca pe bas'a amórei deaprópelui demanda, candu dice: „Nu va lipsí seracu din pamentulu teu, . . . deschidendu deschide man'a ta fratelului teu celui seracu.“ A dóu'a lege 15, 11. Rescumperato-

riulu n. I. Christosu, scimu bine, câta ponderositate a datu amórei deaprópelui, precumu si cu fapt'a la tóte ocasiunile a constatatu acést'a, si pentru intrég'a ome-nime lipsita de charurile luminei ceresci si-a sacrificatu si viati'a, ba si judetiulu finale infricosiatu inca pe bas'a amórei deaprópelui lu va tiené; càci între „bine-cuventatii Parintelui seu“ va chiamá pre cei ce „pre cei flamendi i-au nutritu, pre cei seteosi i-au adapatu, pre cei goli i-au inbracatu, pre straini i-au primitu, pre prinsii i-au rescumperatu, pre morbosii i-au cercetatu, pre mortii i-au ingropatu.“ Mat. c. 25.

Eara càci meritele Salvatorului nostru concedu, ca prin facerile nóstre de bine, din impulsulu amórei deaprópelui càtra cei lipsiti aretate, se potemu castigá merite la Ddieu nu numai pentru noi insi-ne, ci si pentru repausatii nostri, dupa profesiunea si ordinatiunile dreptcredintiósei credintie crestinesci catolice: de acést'a avemu nu numai a ne bucurá, fara pentru ast'a gratia a dá si cea mai profunda multiamita Salvatorului. Pentru-cà ce mangaiare mai mare póte fi, decátu mangaiarea unui fiu nutritu de speranti'a si convingerea, cà prin unu donu gratis ori elemosina, data unui lipsitu in numele repausatoru sei parinti, le póte sucurge spre usiorarea si fericitul repausu a sufleteloru loru? La Tobi'a 4, 7—11, asia stà: „Cumv vei poté, asia fii induratu. De vei avé multu, multu dà; eara de vei avé puçinu, si-lesce-te si puçinu se dai bucurosu, cà plata buna ti-castigi in diu'a cea de lipsa; càci elemosin'a de totu pe-catulu si de mórte mantuesce, si nu va lasá pre suflete se mérga intru intunerecu. Tórna panile tale la mormen-tulu dreptiloru.“

Nu mi-e voi'a a demonstrá aici esistinti'a raiului, iadului seu a purgatoriului; nici aceea voiu a cercá, cumca pomanele suntu óre folosítorie pentru repausati? Aceste suntu dogme ale credintiei crestinesci, si me sù-punu loru. Mi-e voi'a inse, încátu modest'a-mi cu-noscintia me iérta, a tractá in aceste síre despre poma-nele de asta-di. Intrebu dara: óre acelea, asia precumu adi se usitédia mai vertosu la Romanii banatiani, core-spundu ori ba scopului? Óre au in sine dorit'a filantropía salutaria? Eu ca unulu, ce de optu ani sierbescu in calitate de preotu între Romanii banatiani, am avutu destula oca-siune a me convinge, cumca pomanele, asia precumu se usitédia asta-di, au degeneratu fórte de la scopulu pri-mitivu, si mai nimicu nu au in sine filantropicu si salu-tariu. Voiu documentá ast'a in urmatóriele.

O pomana romanésca in Banatu, facuta pentru repausulu celoru adormiti, stà din pregatirea de feliurite mancàri mai alese, din vestmente, din oluri cu apa, fia-care cu colacu si lumina deasupr'a, din lumine, din colaci si din beuture spirituóse, dintre cari vinarsulu nu póte lipsí nici la poman'a celui mai seracu. Astfeliu de pomana e detoriu Romanulu in poterea usu-lui se faca dupa mórtea vreunui membru din famili'a sa casnica in decursulu anului primu de siese ori, anume: la inmormentare antàia si a dóu'a dí, dupa inmormen-tare la nóue díle, la siese septemane, la jumetate de anu si la finea anului. Apoi in totu anulu cu oca-siunea serbarei patronului casei („prasniciului“) a dóu'a dí e pomana pentru pomenirea mortiloru. Si o pomana de aceste dupa inpregiuràri consta de la 20 pana la 40 fl. v. a. — Suntu si alte pomane mai merunte totu pentru repausati, precumu: colacii, óuele rosie si vinarsulu la mormente in luna mortiloru dupa pasci; in sambet'a lasatului de carne („la mosi“ díce poporulu) se dau aiture seu cotoróge si grâu fiertu in lapte etc.; apoi

tieranele romane nu gusta din perg'a frupteloru sale, pana nu dau mai antàiu de pomana.

Persónele, cari se inpartasiescu din aceste pomane, suntu preotii cu cantorii respectivi; acesti'a nu suntu chiamati si nu ocupa locu in fruntea mesei, dóra dupa dátin'a apostolica de a inpartî poman'a seu sacrificiulu adusu pentru cei repausati între cei seraci si lipsiti, fara ca inpartítorii insi-si se se inpartasiésca, cumu se inparta-siescu adi numitele persóne inca cu cele mai bune bucate din cele gatite; eara „capulu,“ va-se-díca colaculu mare, sim-bolulu repausatului, e alu preotului celui ce binecuventa poman'a. Celealalte persóne suntu parte rudenie mai deaprópe, parte vecinii din pregiuru, demulteori anti-sti'a comunala, adeca totu asia persóne, cari togmai n'au lipsa, nu suntu seraci in intielesulu strinsu alu cu-ventului. Adeveratii seraci, cersítorii, orfanii, veduvele serace, nepotintiosii de lucru etc., déca si vinu, vinu ca ospeti nechiamati si demulteori o si patiescu ca ospetii nechiamati; eara déca si cápeta cev'a, debunaséma ce e mai reu si mai puçinu cápeta.

Nu e indoíela, cà oríce facere de bine, càtu de mare seu càtu de mica, si-are pretiulu seu la Ddieu; si asia si pomanele date pentru repausulu mortiloru inca si-au valórea sa inaintea lui Ddieu, inse trebuie se aiba urmatóriele caractere:

1. Se se inpartasiésca adeveratii seraci din po-mana, si poman'a se fia o subsistintia sigura d. e. a or-faniloru, veduveloru, orbiloru si ciungiloru seraci, cari nu potu fara numai din grati'a altor'a a se sustiené. Apoi lips'a e de trei feliuri: lipsa comuna, lipsa grea, si lipsa estrema. La darea de pomana, trebuie dar tie-nutu ordinele amórei deaprópelui, asia càtu mai antàiu se dàmú celui din lipsa cea mai mare seu estrema, apoi mai la urma celui ce se afla in lipsa comuna. „Cà nu numai cu urechile trebuie a audí glasurile celoru ce se róga, ci si cu ochii a vedé lipsele,“ díce s. Ambrosiù. „Se asude elemosin'a ta in man'a ta, pana vei aflá pre celu dreptu, cui se cuvine se dai,“ graesce s. Augustinu. Insa, precumu memoraì mai susu, persónele, cari dupa usulu stricatu se inpartasiescu din pomana, suntu de acelea, cari nu se potu numerá între seracii lipsiti; prin urmare poman'a a degeneratu de la filantropi'a sa-lutaria a ajutorarei seraciloru.

2. Se se dee fara intardiare. „Nu díce fratelui teu: miergi si te intórce, si mane-ti-voiu dá! Candu poti, indata dà.“ Prov. Salom. 3, 28. Pomanele aceste in-sa suntu dictate prin intrevenit'a mórte, ori e lipsa grab-nica ori ba.

3. Se se dee din anima buna. „Cà pre datatoriulu de buna voia iubesce Ddieu.“ II. Cor. 9, 7. Eu am avutu in-sa oca-siune a me convinge, cà bietii Romani suspina de greumentulu acestui jugu, si între gravami-nele si enormile spese totdeun'a numera si mortii sei.

4. Se se dee din adeverata indurare càtra cei ade-verati lipsiti. „Cà de ti-intindi man'a ta, si in anima nu ai compatimire, nimicu nu ai facutu.“ S. Aug. in ps. 125. Starea actuale a tieranului romanu o potemu priví in genere démna de compatimitu. Dara usulu in-radecinatulu acumu nici nu lu lasa a dá din compatimire prerogativa méseriloru la poman'a sa. Singuru am ve-diutu, cumu unu seracu nechiamatu a fostu scosu de spate, sub cuventu de „inconvenientia facià cu cinstitele persóne a adunatorulu.“

3. Se se dee fara fala. „Candu dai elemosina, nu trimbitià inaintea ta, cumu facu faciarnicii.“ Mat. 6, 2. Nu dícu, cà Romanulu in genere ar face pomana de

fala, desî esceptiunalminte si asia cev'a se intempla; dar fiendca usulu i demanda, elu plecatu fiendu de la natura spre a fî laudatu, contédia barem la acelu interesu lumescu, de a se poté mundrí càci a potutu ospetá la casa-si nesce façe cinstite."

6. Se se dee din prisosintia. „Cele ce prisosescu bogatiloru, suntu cele ce su de lipsa seraciloru, si nu pecatuesce mai puçinu celu ce iea de la celu ce are aceea ce are, decâtu celu ce nu dà celoru lipsiti, candu póte si i prisoscesce.“ S. Aug. in ps. 142. Teologi'a morală astfeliu interpretédia prisosinti'a: Prisoscesce a) aceea, fàra de care potu se-mi sustienu viati'a si sanatatea; b) aceea, fàra care mi-potu sustiené caracterulu si rangulu meu cumu se cuvine; c) aceea, fàra care potu a-mi sustiené tota cas'a mea cumu se cuvine. Me rogu acumu de orisícine, a mi-deslegá acést'a intrebare: óre ce prisoscesce Romanului tieranu? Din parte-mi cu anim'a in doliu inbracata potu díce, cà i prisoscesce nescienti'a, serac'ia, detoríele, dàrile, lipsele enorme, cari lu apésa!

Aceste siese puncte aru fî se fia fundamentulu de capetenia alu pomanei; càci atunci ea s'ar face nu din usu, ci din impulsulu adeveratei amóre fratiesci, si poman'a ar poté fî primita la Ddiu pentru sufletele repausatiloru. Ear poman'a de asta-di, dupacumu se usitédia, in casulu celu mai bunu ni-o potemu imaginá:

1. Ca unu ajutoriu seau ospetiu inpromutatu, dupa macsim'a: „Asta-di eu la tine, mane tu la mine.“ Ce pretiu are apoi la Ddiu inpromutul pelanga reintórcere, se vede apriatu din cuventele evangheliei la Luc'a 6, 34: „Si de dati inpromutu de la cari acceptati a luá, ce daru este vóue?“ Dara

2. Acestu ajutoriu inpromutativu n'are in sine filantropía folositoria si salutară. Filantropía ar trebui se fia aici nutirea seraciloru adeverati, de cari in fiacare comuna se afla multi puçini. Asia ar resultá salutea sufleteloru repausatiloru, pentru cari suntu menite pomanele. Precumu aretài inse mai susu, abusulu a stricatu tóta filantropía salutară a pomaneloru de asta-di.

3. Dupa special'a opiniune a patroniloru pomanei, poman'a ar fî se fia o mangaiare pentru parintii, ai caroru fii, seau pentru fiii, ai caror'a parinti au repausatu, castiganda prin conversatiunea de mangaiare a celoru adunati. Romanulu inse are unu proverbu cãm dreptu, carele díce, cà „façi'a nevediuata, in graba e uitata.“ Precumu e omulu de la natura doliosu, asia e si uitateriu. Dar si de nu ar fî in stare a uitá in graba pre ai sei, ce prelanga tóta poman'a inca nu se póte: multiamu io de asia mangaiare, candu mi remane cãmér'a gola!

4. Cine nu scie óre, ce credintia desiérta incopcia sermanii tieranii nostri cu poman'a? Ei credu, cà sufletulu repausatulu pana la nóue díle siede in stresín'a casei; pane la siese septemane retacesce printre stele, si mai cercetédia pre ai sei; pana la jumetate de anu se afla intru unu intunerecu nespusu; si numai la anulu ajunge la locul de repausu. Pentru aceea se poftesce in acele restempuri a se tiené pomana. Deci poman'a ca atare mai dà si nutrementu superstitionei.

5. Am dísu mai susu, cumca la pomana se dà si beutura spirituósa; cu distinctiune vinarsulu nu póte lipsí nici de la poman'a celui mai seracu. Resultatulu beuturii spirituóse e cunoscutu. Singuru am esperiatu, cumu se dusera doi frati amici bunu la pomana, si se reintornara inimici neinpacati cu capetele sparte — din caus'a vinarsului. Mai adauge, cà in asia cercustare nu

lipsescu de la pomane criticári, batjocure, sudalme si glume neomenóse contr'a altor'a. Ba la urma e criticatulu insu-si datatoriulu pomanei pentru unulu seau altu defectu alu pomanei. Apoi te poti convinge, stimate lectore! cà poman'a mai propaga si scandalele.

6. Dar in urma poman'a ruinédia si altcumu struncinat'a bunastare materiala a Romanului. Mi-aducu bine aminte a fî cetitu óreunde o cuventare a baronului Eötvös, presiedintelu academiei magiare din Pest'a, ear acumu ministru culteloru, tienuta in tómn'a anulu trecutulu, in carea intre altele si aceste le díce: „E intrebarea dílei, cumca cari natiuni potu predomní? Asta-di numai acea natiune póte predomní peste altele, carea e mai culta si mai avuta. Cultur'a si averea la natiuni suntu ca sufletulu si trupulu in omu.“ Rumegandu esinti'a vorbeloru acestor'a, numaidecátu ne convingemu de adevverulu loru realu. Si Romanulu in privinti'a ambeloru acestoru necesitati esintiali e tare inapoiatu façiă cu alte natiuni. Elu e inapoi in cultura; dar e inapoi in cultura, pentrucà e si mai inapoi in avere; fàra avere, fàra midíloce materialu nu ne potemu castigá cultura. Si pomanele la Romanu prealocurea rodu intr'unu modu inspaimentatoriu bunastarea lui materiala.

G. Traila, parochu gr. c.

(finea va urmá.)

Originea óueloru rosie.*)

Vrednicii de vecínica pomenire stramosii nostri, in carii religiositatea, omen'ia si fric'a Domnului erá mai mare decâtu in ómenii din dílele nóstre, ca se inradecinedie mai aduncu in nepoti de stranepotii loru legea cea crestinésca, eara mai virtosu aducerea aminte a serbatoriloru mai insemnate, s'au indatinatu la aceste díle a daruí pre fiii sei cu desclinite lucruri. — Din o aseminea dátina se trage si oulu rosii de pasci. Póte cà istori'a acestui oulu rosii la multi nu le este cunoscuta; pentru aceea am aflu de bine, ca se vorbescu despre acestu obieptu. —

Inainte cu câteva vécuri in Tiér'a-nemtiésca a viatiuitu unu printiu fórte bogatu. Acest'a a avutu o unica fíca, a carei'a nume erá Adela. Pre acést'a deodata o-au petítu de soçiá doi comiti: Arnoldu, carele erá fórte bogatu, in sa desfrenatu si netrebnicu in privinti'a morală; si Sigfridu, carele erá cu multu mai seracu decâtu celalaltu, in sa cu câtu mai seracu cu atât'a mai blandu, modestu si virtuosu. Parintii fetei i-au datu dinsei voia, ca se aléga dupa placu, si nu o-au silitu. Adel'a, ca féta binecrescuta, alese de fitoriulu seu soçiú pre Sigfridu, de averi mai lipsitu, dar mai blandu. Pentru acést'a maníandu-se Arnoldu, a inceputu a fierbe in anim'a sa resbunare asupr'a loru, ce la cea de antáia ocasiune o-a si dusu in deplinire. — Parechi'a cea casatorita in decursu de siese ani asia a traitu de bine si de fericita, casí cumu ar fí fostu aici pre pamentu in raiulu desfatarei. In decurgerea acestoru ani Ddiu i-a binecuventatu cu unu fetioru si cu o féta. Peste siese ani escandu-se o bataia mare, Sigfridu ca unu ostasiu vitézu a trebuitu se mérga intr' ajutoriulu imperatului. Arnoldu, intielegundu despre departarea lui Sigfridu, a cugetatu, cà acum'a a sositu tempulu, ca se-i resplatésca; pentru aceea scolandu-se cu arme asupr'a cetatiloru lui Sig-

*) Cu motto evanghelicu corespondiatoriu articolu presinte se póte folosi si de predica in vreun'a din dílele santeloru pasci. Red.

fridu, le-a spartu si aprinsu, pre Adel'a cu pruncii ei o-a prinsu, si-i portá ca pre nesce robi, si cine scie ce s'ar fi intemplatu cu ei, decumv'a n'aru fi scapatu prin fuga.

Adel'a cu doi pruncuti ai sei si cu unu sierbu dupa caletoria de trei díle cáin in midiloculu padurei a datu de nesce colibe ale unoru carunari, in cari acesti carunari, cáin la 30, petreceáu o viatia lina si pacnica, indetulindu-se cu ceea ce aveáu. Ei primira cu bucuria pre comités'a buna, pre Adel'a, desí acést'a si-a ascunsu dinaintea loru originea si starea sa; ei i-sierbiáu promti si voiosi, cu atátu mai vertosu, cáci pentru tóte le platiá bine. Aici a crescutu mam'a cea buna pruncutii sei in fric'a lui Ddieu, adeseori rogandu pre Ddieu, ca se se indure spre ea si se-o conduca inderetu la sociulu seu.

Trecusera trei ani, si resboiulu totu tieneá, eara Arnoldu celu cu anima rea cuprinsese palatiurile comités'ei si in totu chipulu se nesuíá, ca se dee in urma-i si se o prinda; dar acést'a nicide umu nu i-a succesu. In decurgerea acestui tempu pruncii carunariloru s'au ortacitu cu ai comitesei, eara mam'a cea buna se nevoiá a mangaiá si inbucurá pre acesti'a. Erá diu'a pasciloru, pre care serbatóre vapsindu seau colorandu desclinite feliuri de óue si pe fiascecare scriendu cev'a díceri de pomenire, fiacarui pruncu a datu câte trei. La inpartúrea acést'a pelanga pruncii cei inbucurati observá comités'a si unu tenerasiu strainu, carele a potutu fi de vreo 15 ani; acést'a, standu tristu, priviá la pruncii cei plini de bucuria. Comités'a indurata se apropiá cátra dinsulu, intrebandu-lu, cá de ce ar fi asia tristu? Tenerelulu suspinandu respunse: „Inainte cu 14 díle a repausatu tata mieu, eara muma mea me chiama a casa, ca ei si inca la doi frati mai mici ai miei se le castigu pana de tóte dílele; eata de trei díle calatorescu, si mai am inca binisioru, pana ce voiu ajunge a casa.“

„Oh orfanule! te compatimescu; insa aibi sperare in Ddieu, si elu, carele nici pre unu seracu nu lu parascesce, si pre tine te va ajutá; eata primesce de la mine puçina chieltuéla de drumu.“ „Eara eu, díse fiulu comitesei oulu celu de pasci ti-lu dau pe sém'a fratelui teu.“ „Si eu, adause fetiti'a comitesei, alu mieu pe sém'a sororii tale.“ „Asi adara si eu ti- dau unulu, díse comités'a, pe sém'a mumei tale“; si aducundu-lu din casuti'a ei, scrise pre elu cuventele: „*In lipsa fiendu, sperédia in Ddieu!*“

Plecandu la drumu tenerasiulu cu darurile capetate, dóue díle calatori cu pace prin padure. Eara indesér'a dílei a trei'a, candu se pogoriá depre o stanca inalta, dete in vale de unu omu, carele a fostu cadiutu in ametiéla si pre carele depre inbracamente si depre calulu, ce steteá langa dinsulu, l'a cunoscutu, cá trebuie se fia servitoriulu vreunui domnu mare. Facundu-i-se mila de nenorocitul, a mersu dupa apa, cu carea atát'a l'a udatu, pana si-a venitu in fire si s'a treditu. „Ddieu se-ti resplatésca, díse sierbulu, cáci decumv'a nu veniái tu aici, asi fi potutu pierí; calulu mieu alunecandu depe stanca, am picatu aici josu; acumu insa sum fórte flamendu; n'ai o bucatura de pane? cáci eu de tóte sum lipsitu.“ „„Pane, respunse tenerulu, nici eu n'am, insa am trei óue, acelea ti-le voiu dá.““ Sparse dara celu d'antáiu ou, apoi si alu doilea; eara sierbulu cu mare pofta mancá. „Dar alu treilea, asia díse sierbulu, nu indresnescu a-lu mancá, cáci póte cá mi-ar fi spre stricare; insa mare indurare ai face cu mine, déca mi-l'ai daruí spre aducere aminte si pentru dícerea cea frumósá, carea e scrisa pre elu si carea se tiene si de mine: „*In*

lipsa fiendu, sperédia in Ddieu!“ Tenerasiulu bucurosu i daruí si acestu ou, si de acum'a amendoi calatorira la-olalta, pana-ce ajunsera la cas'a veduvei. Aici sierbulu s'a odinitu o dí, cáci s'a fostu vatematu la petiorulu dreptu, si i cadeá cu greu calatori'a.

A dou'a dí desu de demanétia luandu-si sierbulu remasu-bunu de la seracii cei indurati, a calatoritu mai departe cátra tiér'a sa, unde a si ajunsu indesér'a dílei acelei'a la despuitoriulu seu Sigfridu, cu carele numai cu puçine díle mainainte a fostu sositu din campulu bataliei. Intrebandu-lu comitele despre intardiarea lui cea indelungata, i-a naratu, cumu a fostu mantuitu prin unu teneru de ametié'l'a, in carea cadiuse, si cumu a cerutu de la dinsulu spre aducere aminte unu ou. Audíndu comitele acést'a templare, cerú oulu de la sierbu, pre carele cercandu-lu mai cudeadinsulu, cunoscu pre dinsulu scrisórea muierii sale. Fára a descoperí insa acést'a, manedi a si calatoritu dinpreuna cu sierbulu seu pana la tenerulu, de la carele a capetatu oulu. Pre acést'a l'a ispititu, cá de unde are oulu susu-numitu? Tenerulu i spuse intemplantu de susu, candu apoi comitele l'a rogatu, ca se i-arete drumulu, ce duce la carunari.

Bland'a comités'a aveá dátina, in capel'a cea mica, carea o zidiserá carunarii, in tóte dílele a se rogá pentru barbatulu ei si pentru neclatit'a sa indelunga-rabdare. Acést'a dátina frumósá acumu de trei ani o continuase. Candu intr'o dí comités'a cu pruncii sei se rogá in berica, intra pe usia unu calatoriu aduncitu in betranetie, cu barba alba si cu un báciu calatorescu in mana Calatoriulu intratu se apropiá cu reverintia cátra comités'a, salutandu-o. „Cumu stau lucrurile in lumea cea mare, de unde venisi? intrebá comités'a; mai curge inca batai'a cea crancena?“ „„Multiamita lui Ddieu, respunse calatoriulu, cá acumu a incetatu, si toti principii s'au retrasu la palatiurile sale; Sigfridu inca s'a reintorsu cu imperatulu si a pefugatu pre Arnoldu celu fára de Ddieu, esgonindu-lu din tóte cetátile lui; acumu ambla in tóte partile, ca se afe pre iubiti'a sa soçia, dar pana acum'a nicaiuri nu o-a aflatu, si e plinu de amaritiune, ca nu cumv'a soçia sa se se fia facutu necredintiósá, uitandu-se de dinsulu““ „Oh! respunse Adel'a, cumu ar poté fi acést'a? Veniti iubitií miei baiati, rostiti inaintea acestui barbatu rogatiunea, pe carea v'am invetiatu, ca se ve rogati pentru tata-lu vostru.“ Atunci pruncii nevinovati, incrucisandu-si manile si uitandu-se cu ochii cátra ceriu, incepura a se rogá: „Ddieule alu mangaiariloru! Indura-te spre noi, si ne povetuesce pre noi cátu mai curendu in braçiele parintelui nostru; ajuta-i, ca se se intórca sanatosu din resboiu si ca se scape muma nóstá de amaritiunea ei.“ La aceste cuvente pornindu-se anim'a larvatului calatoriu, lapedá barb'a cea falsa, desfasiórà capeneagulu, si eata cá inaintea loru statú Sigfridu, barbatulu comitesei si parintele prunciloru! „Dómne, eschiamà comites'a, Sigfridulu mieu!“ „„Drag'a mea Adela si pruncii miei iubiti!““ respunse Sigfridu inbraçiosandu-i.

Se poté inchipuí bucuri'a nespusa, carea o-au sentitu ei. „Inainte de tóte se dâmu multiamita lui Ddieu, díse comités'a, apoi se-mi enarezi, cumu ai datu tu de mine?“ Dupa rogatiunea de multiamire asia incepú Sigfridu: „„Bunatarea ta cea mare, iubiti'a mea soçia, o-a resplatitu Ddieu. Decumv'a tu nu faceái bucuria prunciloru de carunari cu óue rosie de pasci, póte cá nicicandu nu te-asi fi aflatu. Pre sierbitoriulu mieu Brunone cu insusi calulu mieu l'am tramisu spre cautarea ta. Multu a orbecat, pana-ce in fine de unu teneru necunoscutu fú

ospetatu cu dóue óue, eara cu alu treilea daruitu, carele aveá inscriptiunea: *In lipsa fiendu, sperédia in Ddieu.* Inchipuesce-ti numai, cumu bateá anim'a mea ardiendu de bucuría, candu in scrisórea acestei dîceri frumóse am cunoscutu scrisórea ta. Delocu, condusu de acelu teneru, am grabitu aici, si voindu a te surprinde, me inbracai in aceste haine calatoresci.“ — In decursulu acestor'a a sositu si sierbii comitelui; carbunarii toti au fostu in abundantia daruiti, pentrucá au primitu pre comités'a in colibele loru; eara comitele spre aducerea aminte a acestei intemplari a asiediatu o fundatiune, din carea apoi in totu anulu in diu'a de pasci se se inparta intre pruncii acestor'a óue rosie, care datina apoi Adel'a a introdus'o la toti supusii sei, spre vecínica multiamire, càci prin acést'a s'a mantuitu intr'unu modu minunatu de necasulu ei, si asia s'a latítu totu mai departe oulu rosíu, încátu mai in urma intrebuintiarea oulu rosíu in dílele pasciloru la crestini a devenitu usu comunu, — si inca spre acea aducere aminte si simbolica insemnatate, cà noi prin mortea si inviarea lui I. Christosu ne-amu mantuitu de munc'a si mórtea cea vecínica.

Eata acést'a este istorí'a originei oulu rosíu. —

Din cele pana acum'a díse póte invetiá totu crestinulu sinceru: 1. cà tóta darea si facerea de bine, fia aceea mare ori mica, déca purcede din anima curata, o urmaresce binecuventarea lui Ddieu. Acést'a e o atare sementia, carea aduce fruptu insutitu, si sub povetiuirea lui Ddieu produce inca aici pre pamentu fericire si binecuventare. — Dati dara bucurosu din averea vóstra cersitoriloru, eara mai virtosu in dílele cele mari ale serbatoriloru faceti-le si loru dí de bucuría; ajutati bucurosi pre altii in lipsele loru, cà si vóue vi se va ajutorá; fiti indurati, càci asia nu numai in viati'a acést'a, ci, ce e mai de capetenia, si la judecat'a cea depre urma veti aflá indurare. Dincontr'a cei inpietriti la anima, carii numai de sine au grigia, nu se uita la altii, nu dau mila cersitoriloru, amara le va fí diu'a judecatii; càci „*vai animei cei inpietrite in diu'a cea mai depre urma*“, asia díce scriptur'a.

Póte invetiá 2. ce adeveru mare zace in dice-rea, carea o-a scrisu comités'a pre ou: „*In lipsa fiendu, sperédia in Ddieu.*“ Ea a speratu in Ddieu, si càtu de minunatu o-a mantuitu Ddieu! — Sperati si voi seraciloru in Ddieu, nepismuindu celoru avuti; insielatiunile nu urmati; càci viu e Domnulu, si de asiediatu intr'insulu spemea vóstra si lucrati si ve rogati cu serguintia, mai degrabu se voru preface pietrele in pane, decátu Parintele cerescu se lase ca se péra vreunu seracu ca acest'a. Sperati in Ddieu orfaniloru si vedu-veloru, cà voi sunteti lumin'a ochiloru lui, si de ve veti ferí voi de faradelegi, de betía, de manía, de pisma scl., atunci Ddieu se va ingrigí de voi mai bine, decátu ce ar fí in stare a face acést'a orice parinte pamentescu. Sperati in Ddieu parintiloru, si invetiati ca comités'a decubuntempu pruncutii vostri in fric'a si iubirea lui Ddieu; invetiati-i a urí pecatulu; aretati-i mai adeseori lui Ddieu prin rogatiunile vóstre; càci numai asia voru fí incoronate ostenelele vóstre cu bucuría, si numai asia parintii nu voru avé a lacremá la betranetie pentru necuvientiós'a portare a filoru sei.

Póte 3. invetiá, cà spre ce ne face bagatori de séma oulu celu rosíu de la pasci. Dupacumu am dísu mai susu, elu ne face se ne aducemu aminte de I. Christosu, carele ne-a mantuitu de jugulu pecatului, de mórtea cea vecínica si de iadu. Oulu de róndu se coloréza rosíu:

colórea cea rosia aréta, cà noi suntemu rescumperati prin sangele lui I. Christosu, carele l'a versatu pre cruce pentru noi. Oulu e o mancare tare si virtósa: asia si charulu seau grati'a lui I. Christosu, carea ne-a castigat'o prin mórtea sa, e destulu de tare, ca se desradecinedie din noi pecatele, si ca se intarésca in noi faptele cele bune. Dar oulu e si semnulu sperarei; càci precumu e ascunsu in ou puiulu, pre carele lu invidia caldur'a closcei: chiaru asia se basédia si speranti'a viatiei nóstre eterne in I. Christosu, carele pre toti ne primesce sub aripele amórei sale; si precumu este adevératu, cà *I. Christosu prin propri'a sa potere a inviatu din mortí: chiaru asia e adevératu si aceea, cà si noi vomu invia prin poterea sa*“, díce s. apostolu Paulu. Nici nu póte fí altcumu, deórace va vení ór'a candu se va aretá angerulu Domnului deasupr'a mormentelorú nóstre, strigandu: Sculati-ve mortiloru! Oh càtu de mare va fí bucurí'a nóstra atunci, déca vomu audí dicundu-ni-se: Vino tenerule, vino fetióra, tata, mama buna scl.; fiendca peste puçine ai fostu credintiosu, preste multe te voi pune, intra intru bucurí'a Domnului teu! Care crestinu bunu se nu salte in anim'a sa la precugetarea acestoru maretie bucuríe de pasci? Deci se urmàm salutarielorú invetiature, trase din frumosulu esemplu alu comitesei Adele, pentrucá astfelu petrecundu o viatia intr' adeveru crestinésca, odinióra se ne invrednicimú a fí cu totii partasi acelorú sublime bucuríe in eternitate, prin Domnulu si Ddieulu nostru Isusu Christosu!

Aradu, 21 Marte 1867.

Svetoniu Petroviciu,
capelanu gr. or. in Aradu.

Sciri scolastice:

I. Din tractulu Bistritiei (partea de jos.)

(urmare.)

Esíndu apoi inspectorulu districtuale afara in tractu, a orónduitu câte 2—3 invetiatori, spre a luá parte la esamenulu vecinulu colega; si ast'a s'a gasitu a fí fórte aprobavera, deórace pre unu invetiatoriu la defectele avende nu lu póte nimenea mai bine reflectá, decátu eara-si invetiatorii.

2. Comun'a *Magerusiu*. Scól'a de aici e slabutia si necorespondiatória; in sa e de scusatu, deórace comun'a intréga numai in 1863 a fostu espusa focului, si aflandu-se poporulu in o stare asia de deplorabila, a fostu cu nepotintia a asteptá mai buna; inca e bine si atát'a, cà au scóla separata. Esamenulu a fostu de midílocu indestulitoriu; pruncii au fostu in numeru bunisioru de façia; invetiatoriulu, fiendu preparandu, ar poté pune si mai multa diligintia, ceea ce pe viitoriu se si sperédia.

3. Comun'a *Sieu-Cristuru*. Scól'a de aici e redicata in 1850—52, si ar poté coresponde, facundu-se reparaturele necesarie; pruncii nu su asia numerosi, dara esamenulu a fostu indestulitoriu; invetiatoriulu, fiendu preparandu, si-cunósce chiamarea.

4. *Siriór'a*. Scóla este redicata cam in 1850—52, si póte coresponde, prelanga delaturarea defectelorú ce le are, la ce judele comunalu s'a si oblegatu, precumu: a grigí de padimentatu, de unu cuptoriu nou, bance pentru baiati si ingraditulu inpregiuru. Esamenulu a fostu de midílocu. Invetiatoriulu, nefiendu preparandu, a in-

trebuintiatu multu mechanismu, carui'a din partea inspectoratului districtuale i-s'a si inpusu, ca cu tóta ocasiunea binevenita se mérga la invetiatorii vecini preparandi si se iee parte la propunere, spre viitóri'a sa indreptare.

5. *Chiralesiu*. Aici invetiamentulu s'a predatu in o casa privata, locuita si de proprietarii casei, dara câtu se póte de rea, intunecósa si nesanatósa; insa esamenulu a fostu destulu de bunu. Invetiatoriulu e preparandu, pruncii fórté numerosi; deunde se póte conchide, cà patienti'a cea de fieru a unui docinte le invinge tóte, si docintele cunoscundu-si chiamarea póte face destulu asteptarei chiaru si pintre greutáti. Firesce la acést'a amblare a copiiloru la scóla a contribuitu fórté multu activitatea cea rara si neobosita, démna de tóta recunoscinti'a a directorului locale precumu si a judeului cercuale, carele, desí e de alta natiunalitate, dar in privinti'a listeloru de lenevire e fórté rigorosu; si se me credeti, cà aceea face fórté multu la poporulu nostru. Asia in Chiralesiu au o suma fórté frumósa adunata din banii de glóba, care suma cu ocasiunea esamenului s'au consultatu a se intrebuintiá spre repararea scólei vechie, ce acum'a erá espusa ruinarei; ear copiii ambla regulatu la scóla.

6. *Feleacu*. Scól'a acést'a aseminea e redicata in 1850—52, si inca potu díce cà buna scóla, déca se voru intrepinde cev'a reparature in giuru si se va padimentá, ce credu cà se va si face. Pruncii nu su asia numerosi. Esamenulu a fostu de midilocu indestulitoriu; cutóteca invetiatoriulu e preparandu, dar ar fi potutu face mai multu, cu care ocasiune i s'a si inpusu, a si-dá mai multa diligintia faciá cu sant'a chiamare inbraçisiata.

7. *Arcañ'a*. Este scóla, desí nu corespundietória; dar fiendu in lucrare edificiele parochiali, respectiviloru le este cu nepotintia a invinge cu tóte deodata. Esamenulu, precumu e invetiatoriulu nepreparandu, a fostu bunisioru; e sperare insa, cà acést'a, inpunendu-i-se cu tóta ocasiunea a cercá scólele veciniloru preparandi, pre viitoriu va face si mai multu.

8. *Seretielu*. Scóla nu se afla, dar invetiamentulu s'a tienutu in o casa privata, locuita si de proprietarii casei. Pruncii n'au fostu multi, deórace si comun'a e mica; dar esamenulu a fostu bunu, si invetiatoriulu fiendu preparandu si cunoscundu-si chiamarea, sperámu de la dinsulu in viitoriu inca si mai multu, deórace in anulu acést'a a fostu ca incepatoriu in carier'a sa.

9. *Herin'a*. Scól'a de aici inca ar fi bunisióra, facundu-se reparaturele necesarie, atátu dinlaintru câtu si dinafara. Esamenulu a fostu de midilocu indestulitoriu; invetiatoriulu, nefiendu preparandu, a intrebuintiatu nu puçinu mechanismu; inse facundu celea inpuise, pe viitoriu credemu cà si-va mai indreptá metod'a.

Apoi in comunele 10. *Siomfaleu* si 11. *Netiu* inca au fostu esamene bunisióre, parte ca de la nepreparandi si in sperare, cà in viitoriu va fi si mai multa incordare de poteri. Ear 12. in *Bileagu*, 13. *Çigáu* si 14. *San-Iacobi* stámu cámu de midilocu, fiendu si poporulu méseru si scapatatu.

Acést'a e scurt'a descriere a starei scóleloru din partea din josu a tractului, aflata cu ocasiunea tienerii esameneloru semestrali. Ea se fece din acelu motivu curatu, ca o publicu cetitoriu se védia si starea nóstra depre aici si cu câte avemu a ne luptá, cumu si ca altii se se ferésca de relele si scaderile, ce s'au aretatu prin scólele nóstre. La tóta intemplantia insa aceea nu o potu trece cu vederea, cà o inspectiune districtuala se pórtá câtu se póte

mai strictu, si cu tóta ocasiunea face fórté multu, asia câtu, déca din reportarea mea de pana aici se póte aflá si la noi cev'a bunu seau demnu de imitatu, ast'a noi o atribuimu cu multiamita si publica recunoscintia inspectorului districtuale, carele e omulu scóleloru si alu tempului presinte, visitédia scólele cu tóta ocasiunea, ambla pre la esamene câtu se póte mai desu cu cea mai mare abnegare de sine si desinteresare.

Despre partea din susu a tractului nu voiu intardiá la tempulu seu a reportá. Pana atunci inca insemnu atát'a, cà si pre acolo in fiacare comuna avemu scóla si invetiatoriu, mai multu seau mai puçinu abilu, ceea ce la incepatori ca noi nice nu se póte altfelu, deórace totu inceputul e inpreunatu cu greutáti si dificultáti.

Din midiloculu tractului, 15 Marte 1867.

Unu invetiatoriu.

Pentru istori'a besericeii rom.

sub imperatulu Iosifu II.

(urmare din nru. 6.)

VIII. 1787 7 Augustu, nro. 7244.

Prin preainaltulu din 27 Iunie a anului curgatoriu datu decretumu, tiparirea si darea afara a càrtiloru simbolicesci (adeca despre incheiaturele credintiei), mai dinainte si religieloru celoru suferite inca ingaduite, prelanga maimarii besericeiloru de aici inainte inca nu numai se remáia, ci togm'a ca unu lucru, care se cuvine numai lor, se intaresce.

Pentru aceea inaltiatulu imperatu milostivesce au rónduitu, ca diortositorii de càrti, cari fara slobozeni'a celoru mai mari ai besericeii aru diortosí si aru tipari de acelu felu de càrti, cu aceea piedépsa se se piedepsésca, care inprotiv'a diortositoriloru prin legile tierei este rónduita si asediata. — Sabiiu.

Grof Georgie Bánfi.

Nicolae Winkler.

IX. 1787 11 Augustu, nro. 8064/645.

Inscintiandu-se inaltiatulu Imperatu, cumca intru unele locuri pentru ispovedania au pentru cev'a invetiatura spre gatire la ispovedania s'au obicinuitu pretiiloru pravoslavnicu a platí cev'a, s'au milostivitu prin milostivulu seu decretumu din 17 díle Iulie a anului acestui'a a poruncí: ca totu feliulu de plata pentru ispovedania au gatirea la ispovedania, sub piedépsa de a intórce inderetu indoitu fara trecere si lipsirea de parochia, cu numele seu se se oprésca. Care preainalta orónduéla Preac. Domnu pentru cuviósa inscintiare se comunicaluiesce. — Sabiiu.

preaincredintiatu

Georgie Bánfi.

Michailu Soterius.

X. 1787 21 Augustu, nro. 8748.

Inaltiat'a craiésca Marire, prin preainaltulu din 5 díle Iulie a anului acestui'a rescriptu, milostivesce poruncesce: ca decumv'a din acatolici, adeca nepravoslavnicu, cari dupa legea sa s'au casetoritu, o parte ar primí legea cea pravoslavnicu, judecai'a despartianiei dupa legile acei religii, in care s'au facutu casetori'a, se se faca; deunde urméza, cà si pana la despartiani'a de totu potu mierge. Care preainalta orónduéla Preac. Domniei Tale in scire se face. — Sabiiu.

G. Georgie Bánfi.

G. Ioanu Mikes.

XI. 1774 7 Dechemvrie, nro. 12078.

Craiesculu guberniumu din Ardélu.

Inaltiatulu Imperatu intielegundu, cumca vestirea miriloru, ce se face de trei ori in beserica, prealesne s'ar ingadui (blagoslovi); pentru inpedecarea a multoru necuventie, care de aici s'aru poté ivi, milostivesce au poruncitu: ca de aici inainte nime, afara de osebite fórte grele si ascunse intemplari, de intreit'a vestire se nu se slobóza, nici se se blagoslovésca. Pentru aceea guberniumulu despre paz'a acestei orônduele fàra zebava va inscintia tóte scaunele.

Beciu, 7 Dechemvrie.

(va urmá.)

Corespondintia.

Baia-mare, 4 Aprile 1867.

Clarissime Domnule! Desvoltarea atátu intielesuala natiunala cátu si religioasa-morala a poporului nostru delasatu, mai alesu aici in Ungari'a, unde intieleginti'a natiunala singuru preotímea o mai formédia, aterna de la preotii buni ca capii aceluasi. Càci acesti'a, dupa santa chiamarea loru, plantandu in animele tenerimei romane pre la sate si pre la cetáti prin scolile poporali si gimnasie principiile eterne catolice-crestinesci, religiunea se inradecinédia de tempuriu in animele tenerimei, si apoi curatíta din di in di prin invetiaturele besericesci remane nepatata si neajunsa de umbr'a spiritului reutatosu alu demonului dubitatiunei, ce inspira pre totu loculu geniulu atátu de laudatu alu seclului presinte. Religiunea e unic'a anchira secura a moralitatei si fericirei omului pana la mormentu!

E dreptu, cà poporul nostru e inderetu in cultura si civilisare, dupacumu le place unor'a la totu pasiulu a se exprime; elu nu scie apuçaturele cele fine ale clasei, carea se tiene singura luminata, dara carea dorere adese e fàra neci o religiune si cultura morala adeverata; elu nu scie insielàrile cele marsiave, proprie numai unoru ultracivilisati; nu scie nimicu despre pomp'a orbitória, si mod'a nu-o imitédia cu spiritu incatenatu de splendorea-i caracteristica; nu scie trupulu a lu otravi cu diverse mestecàture, ce conducu si spiritulu dupa trupu la posomorire totala: dara spiritulu tieranului nostru intaritu si patrunsu de religiunea crestina e perfectu, e insoçitu de o anima culta.

Eata unu esemplu. In un'a din dîlele trecute fui la unu negotiatoriu de aici, carele mi-spuse urmatóriele: „Domnule! Sum omu betranu, multe am auditu si esperiatu in viatia; dar ce se intemplà adi cu mine, neci am visatu. In poporul D. Vóstre (negotiatoriulu e magiaru) spunu dreptu, n'am presupusu atát'a — cumu asi dîce — cultura a conscientiei, cultura religiósamorală; templarea mea de adi inse vedesce, cà insii preotii romani suntu crestini buni. Acumu e unu anu, candu cumparai de la unu tieránu romanu din satulu T. dóue mertie de fasole cu 6 fl. „in bancute“, dupa limbagiulu tieraniloru, adeca cu 2 fl. 40 cr. v. a. Eu nu am venitu se-i solvescu, ci am strigatu numai din usi'a bóltei mele: Dati tieranului acestui'a 6 fl. in bancute! si cu acestea me dusei mai incolo, lasandu tieranulu in bolta, ca se-i se platésca banii competinti. De atunci nu vedui tieranulu meu pana adi; adi inse vine la mine si me agraesce astfelu: Domnule! Aduci-ti aminte, cà acumu e unu anu ai cumpetatu de la mine 2 mertie de fasola cu 6 fl. in bancute, si ai strigatu numai din usi'a boltei, ca se-mi plasésca de acolo órecine? Mi-au platitu, e dreptu; dar nu 6 fl. „in bancute“, ci 6 fl. „buni“. Eu me gatu, Domnule, — la marturisire si s. cuminecare, pentru aceea n'amu potutu se lasu pecatulu acest'a pe anim'a mea; deci primesce-ti banii, cu câtu am fostu capetatu mai multu.“ Este mi le spuse betranulu negotiatoriu. —

Poftimu dara domniloru prealuminati din seclulu IX., cari cautati principiile fericitórie de omenime, cumu cautá odata Diogene omenii si diu'a cu lamp'a aprinsa; descindeti la poporu, si acolo le veti gasi si ve veti convinge, cumca numai principiile religiunei lui Isusu, aplicate cu conscientiositate de susu pana josu, suntu, precumu au fostu si voru fi porurea, in stare de a fericí omenii singuriti si staturile si lumea intréga! —

Tenerimea romana de aici din gimnasiu, prin staruinti'a m. onoratului d. profesore, acumu demultisioru a inceputu a invetiá cantàrile basericesci depre note, si, precumu am auditu, pre la ss. pasci le va si esecutá in baserica. Domnedieu ne ajute!

L. Popu.

Amvonulu.

Pátimelme nóstre si ale lui Isusu,

(predica pre Vinerea mare.)

„Oh voi cei ce treceti pre cale, cautati si vedeti, de este dorere ca dorerea mea?!“

Lume ticalósa, fire stricata, pamente si ceriu, ómeni si angeri, câte tóte zidiri purcese din man'a lui Ddieu, aruncati o cautatura trista càtra schimbarea, ce se petrece asta-di in ceriu si pre pamentu! In suspinu, lácreme si doliu se inbraca asta-di tóta faci'a baserice; crucea, restignirea, altariulu si tóte chipurile se paru ochiloru intipuirei nóstre invelite cu celea mai intristatórie semne de o nópte adunca, fàra cev'a sperantie celoru orbiti si inpietriti la anima.

Si, oh Ddieule, pentru-ce tóte acestea? Pentrucà Fiiulu teu eternu I. Christosu asculta porunc'a ta si inplinesce tractatulu de pace intre tine si intre nemultiimitóri'a omenime, incede lupt'a cea infiorata, cu o neomenósa si nedrépta judecata lumésca dictata inprotiv'a lui, carele cu supunere vre a bé pocalulu amaritiunei inchinatu prin angeru. „*Parinte, de e cu potintia, se tréca pocharulu aces'ta de la mine; insa nu dupa voi'a mea, ci dupa voi'a ta.*“ Isusu Fiiulu lui Ddieu nu a sa voi'a, ci a Parintelui seu cerescu inplinesce. „*Eu nu cercu marirea mea*“, dîce Mantuatoriulu la Ioan. 8, 50. Lumea si omenimea cu trupu cu sufletu se lipesce de celea pamentesci si ei placute, dîcundu-si: „*Suflete, ai multe bunatati adunate pre mai multi ani: manca, bé, veselesce-te.*“

In dîlele acestea pline de o santa evlavia si de tacere misteriósa, candu si clopotele pre la tóte basericele amutiescu; in dîlele acestea intristatórie si infaçiatórie de pátimelme lui I. Christosu, candu incéta totu scomotulu grigiiloru lumesci; in dîlele acestea, candu Ddieu-omulu jace mortu si asediatu in mormentu: tóta invetiatur'a santa si insa-si cantarea sublima „*se taca totu trupulu si se stee cu frica si cu cutremuru*“ ne aréta, cà acestu tempu e menitu a tredí in noi acea sentîre nespusa si salutaria, carea surprinde si duce pre totu omulu la o nóua viatia, vrednica de o fientia asia de alésa si respundietória scopului, pentru carele e ziditu si rescumperatu. Tempulu acest'a, in carele cu unu minutu suntemu mai aprópe de mormentu, trebuie se destepete in omu aducerea aminte, carea i sioptesce: „*Omule, tu esti din lumea acést'a, insa nu pentru lumea acést'a!*“ Órele pátimeloru acelu'a, ce se supune la mórtea crucei, trebuie se sternésca in noi indemnul si foculu, de a le precugetá si urmá cutotadinsulu; càci lupta e viati'a, si cine nu a patimitu, nu a traitu.

Pátim'a e antâ'a scóla a viatiei omenesci. Toti câti au trecut prin acést'a scóla, s'au inaliatu atátu lumesc cátu si ceresce; poté-asi despre acést'a aduce inainte mii de esemple de ale martiriloru, carii au patimitu si s'au abnegatu pre sine in lumea acést'a, in sa nu pentru lumea acést'a, „cà nu suntu vrednice pátimelutempului de acumu spre marirea, ce se va aretà dincolo de mormentu.“ Deunde si eu in acést'a cuventare voi se aretu: I. pátimelutemenesci, si ce neinsemnate suntu acelea fačia cu marirea, ce o castigàm dupa ele, si fačia cu pátimelutelui Isusu; II. pátimelutelui Isusu, ce amu dobanditu prin ele si cumu se ne acomodàm acelor'a spre ajungerea fericirei cei sufletesci. Fiti cu luare-aminte!

I. Omulu este o fientia intieleginte. Astfeliu privitu, elu e cuprindiatoriu seu de dreptate seu de gresiéla. Dandu-i-se inpregiuràri, prin cari elu se si-póta desvoltá cunoscintiele sale, acelea elu le póte indreptá au in stang'a au in drépt'a; si déca nu le nimeresce, lupta crancena i stà inainte, carea nepotendu-o invinge, trebuie se patimésca. — Asia omulu patimesce seu cu dreptulu seu cu nedreptulu, v. s. d. patimesce in tipu de piedépsa. Patim'a omenésca e dara o dorere suferita pentru unu lucru dreptu seu strimbu. Insa pátim'a aceea, ce o suferimu pentru a nóstra gresiéla, pentru carea atotpoterniculu braçiu ddieescu ne cërta, nu se póte numí pátima, ci piedépsa. Si aici intrebú: candu au stricatu si strica omului pátimelutecunoscintia drépta si pentru dreptate suferite? Candu a stricatu pietreloruceloru scumpe scobirea si infrumsetiarea lorú? Candu a stricatu foculu aurului? Nicecandu, ci inca l'a curatitu; cutótcà lu arde, dara rugin'a si sгур'a o trage diosu. Astfeliu si dorerea si pátim'a omului nu póte fi alt'a, decâtu o scobitóre, cu carea Atotpoterniculu taia in anim'a omului celea mai frumóse lucruri.

Vrei se fii mare? Rabda. Vrei se fii partasiu fericirei adeverate aici pre pamentu? Rabda! Vrei a ajunge la glori'a eterna in ceriu? Rabda! Càci óre ce suntu tóte aceste sbateri si lupte lumesci? Nemicu alt'a, decâtu nesce pietre scumpe, din cari moritoriloru li se gatesce cunun'a cerésca nevesceditória.

Pátime si suferintie suntu drept'aceea de lipsa in lumea acést'a, ca se se aredice sufletulu omului càtra Ddieu. Pentrucà se marturisimu numai adeverulu: candu omului i inflorescu tóte dílele viatiei si tóte lucrurile i mergu bine si lu partinesce noroculu lumii, atunci totu despre aceea cugeta, cà cumu se i mérga si mai bine? eara Ddieu si ceriulu nemic'a ori preapuçina sfermare de capu i casiona. Abia inse se ivescu preste omu lipsele si necasurile viatiei, si numaidecátu cërca a-si aflá mangaiatoriu si alinatoriu doreriloru sale, alérga la ajutoriulu celu cerescu, ca la vindicatoriulu toturorubóleloru. Doftorulu cu minte si intieleptu apoi intrabuintieza leacuri amare pentru insanatosiarea bolnavului, atátu trupesce cátu si sufletesce. — Suntemu dara adusi la seracia, misieletate si caliciá? Se ne aducemu aminte, cà acést'a hota cersitorésca póte noi ni-o amu cioplitu, pierdiendu-ne cu usioratate de minte avut'a nóstra. Ne-amu pierdutu cumv'a numele celu bunu? Se ne aducemu aminte, cà póte nóue avemu a ne multiamí dejosirea nóstra, càci nu amu sciutu padí curatiani'a reputatiunei si a vredniciei nóstre. Cà cele mai multe suferintie suntu de acelea, pre cari noi le amu fi potutu in congiurá. Ferice de acel'a, carele se póte falí, cà patimesce pentru dreptate; acést'a pátima e dulce. Nevinovat'a inca si-are prigonitorii sei; acést'a in sa si intre celea mai amare pátime stà neinfránta. Plóie pie-

trile pre fruntea nevinovatului, cumu ploara asupr'a protomartivului Stefanu: ea va vedé ceriulu deschisu si angerii lui Ddieu in giurulu tronului ddieescu.

Preste tóte apoi ceea ce noi patimimu necasuri, doreri, morburi, lipse, clevetiri, tóte suntu nemica in aseminare cu pátimelutelui Isusu; „cà nu suntu vrednice pátimelutempului etc.“ Innotare-amu din léganu pana la mormentu in tote amaritiunile, acelea tóte suntu numai unu picoru de apa in marea pátimiloru dulcelui Isusu. In raiu s'a intemplantu caderea omului, acolo ne-amu castigatu calea pátimiloru, ear pe Golgot'a se templà mantuinti'a nóstra; acumu din dóue locuri unde se alergàm incàtro se miergemu càtra raiulu celu pamentescu? Oh acola nu; cà acolo este pismasiulu neamului omenescu, carele pre omu l'a scosu si alungatu de acolo, ci se miergemu antáiu pre muntele Calvariei, unde a mersu mai multe mii de martiri unde au mersu apostolii, unde asta-di se afla si insu-si Christosu, adeca càtra pátime, cari póte ne astépta; se miergemu cu unilintia, dar barbatesce, fara frica, aduca-ne viitoriulu ori bucuría ori suparare; se stàm sub crucea lui Christosu, acolo ne vomu intarí si ne vomu invetiá a suferí, ba a si morí de va fi de lipsa, pentru virtute. Astfeliu si-stringe omulu anim'a de la celea lumesci si trecatórie, si o indrépta la Ddieu, cautandu cu luare-aminte la nespusele pátime ale lui Isusu.

II. Isusu Chr. Mantuitoriulu nostru coborindu-se din sinulu cerescului Parinte spre salutea si mangaiarea neamului omenescu, intr'o lume stricata se numesce pre sine *invetiatoriu*, indresnesce fara contradicere a se dechiará de nevinovatu, nu si-pléca capulu seu idoliiloru, nici vre a taméiá altarieloru loru, nu nutresce fariseismulu ca altii, ci lu mostra cu tóta asprimea, dicundu: „*Amaru voue carturariloru si fariseiloru faciarnici, cà curatiti ce este din afara a blidului si a pocharului eara din leintru sunteti plini de rapire si de nedreptate, scl. Mat.*; invetia poporulu seteosu dupa adeveru, umilesc pre cei poternici, cari lucruri câte tóte inaintea lumei cei stricate se paru faradelegi; vestesce cuventulu dreptatei eterne vorbesce inprotiva sclaviei, introduci legea fratietatei demandandu: „Se iubesci pre deaprópele, cu tóta blandéti'a indrépta pre cei retaciti, pentru cari binefaceri se defaima si batjocuresce, numindu-se farmecatoriú, profetu mintiuosu, amegitoriu, carele chiaru pentru aceea a fostu venitu in lume, ca se restórne scaunele acestor'a, se restórne o lume vicléna, si alt'a drépta se redice. Pentru tóte aceste se bate cu pietre, se scuipesce, se torturéza, la cari tóte aréta cea mai neinfránta rabdare si constantia a animei sale; la sudalme se umilesc, la adaparea cu otietu se róga pentru inimicii sei: „*Parinte, iérta-le loru, cà nu sciú ce facu!*“

Andrea Antonu, v. protop. gr. c.
(finca va urmá.)

Literatura.

Balade poporale, culesc de A. M. Marianescu. Vien'a 1867. Fasciór'a II. Pretiulu unui esemplariu pre papiru comunu 70 cr., pre velinu 1 fl. v. a.

Dinarie. „*Fóia administrativa archidiecesana,*“ apare in Blasiu in fiacare sambeta sub redactiunea domnului dr. Ioanu Bobu, profes. de teol. si prefectu. In cuprinsulu seu de o cóla fóia presinte va aduce inainte de tóte ordinatiunile oficióse besericesci si scolastice, va comunicá in sa si pertractári scientificc privitórié la be-

serica si scóla, cumu si inscientiári despre starea fundurilor archidiececane publice si private, si alte corespondintie de interesu religiosu-moralu. Pretiulu pre unu anu 4 fl. v. a., pentru Romani'a si strainatate indoitu. — „*Satirulu*,“ apare la Focsiani sub redactiunea domnului T. Dunc'a de Siao. Pentru provinciile romane din Austri'a prenumerarea e 10 fl. v. a. pre unu anu.

Oesterreichische Vierteljahresschrift für kath. Theologie, in Verbindung mit DD. Ios. Danko, Ant. Gruscha, Alb. Jäger, Jos. Vitvar, Professoren der k. k. Universität Wien, herausgegeben von D. Theod. Wiedemann, Redacteur der „allgemeinen Literaturzeitung.“ VI. Jahrgang. — Precumu se scie, acést'a scriere periodica aveá pana aci de colaboratori primari pre invetiati Schleiner, Ehrlich, Wiedemann, Zukriegl; acumu poteriile vechiei se schimbara cu altele mai tenere, si acestu organu scientificu pre viitoriu va stá sub directiunea eruditului prof. dr. I. Danko si a consoçiloru sei. Punctulu loru de manecare e necesitatea dadacirei mai sublime a scientiei catolico-teologice dupa partea sa teoretica si practica, care scopu, cu privire la cerintiele dileloru nóstre, cugetara a lu poté ajunge astfelu, déca voru tiené in vedere cudesclinire teolog'á istorica si practica, fàra inse se eschida disciplinele positive si esacte ale teologiei, va-se-dica studiulu biblicu, dogmatic'a si moralulu. Deci fói'a din vorba va tractá: I. *istori'a beser.* in sensu mai latu si mai strinsu austriaca, si anume in modu 1) istoricu; 2) statisticu, cu respectu la institutiunile beser. mai vechie ale dieceseloru, archidiaconatelor, decanatelor; 3) diplomaticu, prin inpartasirea de acte interesante, precumu: statute capitulari, necrológe, anale, cronice, diuarie, si alte documente; si acestea nu numai in tectulu secu, desí corectu, ci cu comentarie viue-interpretatórie; 4) inpartasiri din istori'a mai nóua a dieceseloru austriace, mai alesu ordinatiuni besericesci de inportantia deosebitu; biografie de ale archipastoriloru si prelatiloru din tempulu vechiu si nou, in modu strinsu istoricu si fàra infrumsetiári. II. *Teologi'a monumentalá*, dupa cele patru clase ale ei, si anume: 1) architectur'a besericesca; 2) pictur'a besericesca; 3) music'a besericesca; 4) archeolog'á besericesca dinpreuna cu adausulu neaperatu, va-se-úca cu numismatic'a si heraldic'a papale si episcopale III. *Literatur'a teologica* in despartimentele ei: 1) bibliograf'á teologica; 2) recensiuu mai scurte si mai lungi, dupa valórea cartei dejudecande; unde e de insemnatu, cà spre a evitá partinirea pro seau contr'a, asia de daunatiósa in trebile critice, ar fí de doritu la fiacare casu semnatur'a numelui; 3) necrológe invetiatiiloru mai merítati din tempulu vechiu si nou; 4) reproducerea de scrieri mai vechie si mai rare, seau celu puçinu o pertractare bibliografica cu temeiu a acelor'a. IV. *Pastoralulu*, anume: 1) teolog'á pastoralá in unu sensu strictu; si 2) teolog'á pastoralá in sensu mai latu; precumu a) scól'a cu privire la beserica si la viatia, b) tréb'a reuniuniloru si asociatiuniloru catolice, c) cestiuni sociali din presinte cu privire la cestiunea casatoriei si a moralei publice; 3) liturgic'a teoretica si practica. V. *Miscele*. — Limb'a acestei scrieri periodice preste totu va fí cea latina, esceptiunalminte cea germana. Articlii mai mari trebuie se fia subsemnati. Va esí, ca si pana acumu, in 4 brosiure trimestrali, fiacare câte din 10 cóle tiparite, asia câtu tomulu depre unu anu va stá din 40 de cóle. Pretiulu cu tramitere postale pre unu anu e 6 fl. v. a. — Din anii 1862 si 1863 ai acestui periodicu se mai

afila la librariulu editoriu Guil. Braumüller puçine esemplarie cu pretiulu redusu de 5 fl. v. a.; cumu si anii 1864, 1865, si 1866 eara-si cu pretiulu de 5 fl. — Tout aseminea se gasesce inca unu numeru órecare de esemplarie din „*Zeitschrift für die gesammte kath. Theologie, herausgegeben von der theol. Facultät in Wien*“, care a fostu premersu periodiculu mai susu descriu; unu esemplariu din acésta fóia cuprindiatória unu cursu de 8 ani se vinde la acelasi librariu cu 10 fl. v. a. pretiu redusu.

Ochire prin lumea politica

(din 1—15 Aprile.)

Cronica interna. In nóuele diete a Carnioliei si a Moraviei domnului ministru Beust i succese a midiloci alegeri pentru senatulu imperialu, nu in sa si in diét'a Boemiei, in carea minoritatea cehica cu majoritatea germanu-centralista mainainte de tóte desbete cu multa in viersunare cestiunea, cà óre consultu e seau ba a tramite deputati in acelu senatu imp., pre carele senatorii boemi mai anu lu parasira si se intórsera acasa cu rusine? — Cei ce credeáu promisiuniloru fàra simbure si moméleloru, cu cari Magiarii si dupa 17 Febr. a. c. se nevoiáu si nevoescu a adormi aspiratiunile natiunalitatiiloru nemagiare, dóra se voru fí desamegitu prin denu-mirea comitiloru supremi (3 romani pentru 12 comitate eschisivu seau in preponderantia romanesci) cumu si cu ocaziunea interpelarei dlui V. Babesiu. Acum laudatulu deputatu intrebà adeca ministeriulu, cà pentruce se oprí intielegintiei romane din Lugosiu de a tiené o conferintia privata pregatitória la fiitóriile restauratiuni comitatense? Respunsulu ministrului aprobatu de casa fí, cà numai adunarea comitetului comitatensu se oprí; ear incolo Romanii insi-si suntu de vina, déca ei nu si-tienura conferintia proieptata si déca diurnalele romane intórtoca lucrulu! Asia vedi, „bata Ddieu pagubasiulu, cà pre celu ce a furatu, destula grigia l'a mancatu.“ — Altmintrea diét'a pestana face concessiuni intinse Croatiloru, in intielesulu celoru amintite in „*Sion. r.*“ nru. 4 din a. c., si spre acestu scopu diét'a croata pre prim'a Maiu se va readuná. Astfelu tienut'a cea barbatésca a Croatiloru secera frupte frumóse; precandu pre Romanii ardeleni vechi'a nóstra inimica, Eride din'a discodiei, i condamnà la unu felu de amutire si órescumu nepasare façia cu vatemarea autonomiei patriei si a drepturiloru loru santiunate de Maiestatea imperatésca, incátu pana acumu numai petitiunea celoru 1493 ne mai mantuí incátv'a onórea politica. Noi amu fostu si suntemu de acea convingere, cumca indepindintia legala a Transilvaniei e si trebuie se fia punctulu archimedicu alu politice romane. Deci „*viderint patres, ne quid res publica detrimenti capiat!*“

Cronica esterna. Precumu o prediseràm in numerulu precedinte, caus'a Luxemburgului deveni amenintiatória de pacea Europei. In septeman'a trecuta lumea spariata vorbiá si de unu ultimatu francescu indreptatu càtra cabinetulu berolinesu. Se adevèrì in sa, cà acelu ultimatu a fostu numai o intrebare pusa de regimulu francescu subscrietiloru tractatului din 1839, ca acesti'a se dechiare, cumca are seau ba Holandi'a dreptu de a cede ducatul de cërta? In casu de afirmatiune Franci'a se pare cà n'are voia de a mai intrebá si pre Prusi'a; deaceea ambe statele acestea armédia necontenitu, si in erumperea unui resbelu pruso-francescu fórte

puçini mai dubitéza. Ce va face atunci Austri'a noastră? Ea pôte va remané neutrala; dar si aceea se pôte, ca, misicata de reminiscintiele nedreptatîrilor, ce le a suferitu din partea Prusiei, se se alature càtra dusimanulu acestei, càtra Franci'a.

Legionarii austriaci din Meccicu se întórsera a casa. Caderea totala a acelei monarchie se astepta pre óra si minutu.

In Itali'a ministeriulu Ricasoli fece locu unui ministeriu Ratazzi. Br. Ratazzi e amicului imperatului Napoleonu III., deci acést'a ar însemná o intimitate a politicei ambeloru acestoru staturi in celu mai deaprópe venitoriu.

Principele Serbiei in reintórcerea sa din Costantinopole va face o visita principelui Carolu I. in Bucuresci. Camer'a Romaniei, prolongita pana in 20 l. c., primí proieptulu de legea monetaria si reorganizarea armiei.

Varietati.

In consiliulu comunulu din Vien'a unu domnu cunoscutu, si-luà aeru a numí corporatiunile religioase, care se ocupa cu invetiamentulu scolariu, o ciurma pentru copii. Altméntrea tiene despre acestea congregatiuni Franci'a avantgard'a civilisatiunei. Se templa si in Franci'a schimbari in invetiamentulu scolariu, dupacum se exprimà ministrulu Duruy; ad. se punu in locu de congreganisci laici, seau laici in locu de congreganisci. Aduge inse, cà din diece casuri in siepte s'au substituitu clerici din corporatiunile religioase in loculu laiciloru. —

Denumiri. M. o. d. capelanu castrense la regimentulu „König der Niederlande“ nru. 63 si asiesoru consist. ghierlanu, *Vas. Bochs'a*, se inaintà in clas'a II. — Il. sa d. capitanu supr. A. Bohatielu nu capeta titlu'a de consiliariu reg., ci numai respicarea preinaltei recunoscintie. — De comite supr. in Carasiu se denumí il. d. *Ioanu Fauru*, in Zarandu il. d. *Demetriu Ioanescu*, in Marmati'a remase il. d. *Iosifu Mamu*.

Cunoscutulu Mecenate romanu, d. Nic. Zsiga mai daruì 400 fl. v. a. pentru scól'a gr. or. din Girisiu.

Alumneulu rom. natiunalu din Temisiór'a inaintéza frumosu. Dupa „Albin'a“ au incursu in casea alumneului din 1 Sept. 1866 pana in 30 Marte 1867 1720 fl. 88 cr.; din cari subtragandu-se spesele acestui restempu in suma de 388 fl. 52 cr., remane in casa unu venitu curatu de 1332 fl. 36 cr. v. a.

Braviloru barbati romani, d. Elia Macelariu si dr. Ios. Hodosiu, pentru reseminat'a si barbatésc'a loru tienua in diet'a pestana, candu a fostu vorb'a de indepindinti'a Transilvaniei si drepturile natiunei romane, li s'au tramisu adrese de recunoscintia din partea a loru 80 de brasioveni, a profesorimeii si a junimeii studióse din Blasiu.

Asociatiunea trana in siedinti'a sa ord. din 8. Ian. 1867 afla ca are in proprietatea sa sum'a 24.829 fl. 13 cr. Decide mai incolo cà: manufacturele dela Espusetiunea din Brasiovu din an. 1862, se se vendia cu pretiu scadiutu. E'r' in *siedinti'a ord. din 5 Mart.* afla ca are in cas'a sa 26.001 fl. 44⁵/₁₀ cr. D., membru supl. alu comit. I. Popescu se insarcinéza cu referad'a asupra concurselor ce voru sosí pentru misiunea de reprezentanti ai Asoc. la espusetiunea din Parisu, in casulu, déca se voru asemná stipendii din partea Guvernului. Ioane

Petricu Protop. din Brasiovu a tramisu Asoc. 475 fl. ca pretiulu manufactureloru remase dela espusetiunea din 1862. Se decide mai incolo, cà si manufacturele espusetiunei acelei-a, cari se afla in Sabiiu, se se vendia in Selistea.

Asociatiunea nat. din Aradu in adunarea sa gener. din 15/27. Decem. 1866 se realege de presiedinte s. sa p. Eppu Ivacicoviciu, de vicepresidenti: pre Il. sa D. I. Siorbanu, si pre Sig. Popoviciu. Earu de notari ai adunarei gen. Moise Bocsianu si Mih. Besianu. Asociat. are in casa 545 fl. 90 cr. se decide cà: pe venitoriu anulu as. se se compute de la 1. sept. in care luna se se tienua si adunarile gen. se decide: se se recurga la Mai. sa Imp. cà inaltu acelu-así dupa esemplulu mosiului seu Franciscu 1. se se indure spre imbunetatiunea starei materiale a institutului preparandialu din Aradu. Se incuviintéza spesele de 1400 fl. din 1800 fl. cu care pôte dispune in an. 1867 se decide: ca se se faca pasi cà si scólele gr. or. se se scutesca de tas'a deligeantiului in corespondintie oficiose. Se decide: ca se se róge mai. sa Imp. Se demande cà: limb'a romana se fia respectata din partea tuturor auctoritatiloru, ca: legile si tóte ordinatiunile se se tiparésca si romanesce, si ca: se se redice si pentru Romanii din partile acestea unu gimnasiu de statu. Se afla ca: din celea lasate, Asoc. de Iov'a Cresticiu, in baní gata sunt 2777 fl. 64 cr. si o casa in Siri'a pretiuita la 3500 fl. éra repausatului se i se redice unu monumentu, portretulu lui se se puna in localitatiile asoc. si pentru sufletulu repaus. in totu anulu se se tienua parastasu. — In urma de membri directionari pre an. 1867 se alegu: De directoru 1. Ant. Mocioni, de diree. 2. Em. Misiciu, de percep. Il. Varga, de esactoru Mih. Besanu, de fiscalu Teod. Serbu, si de economu Paulu Draga. *In siedinti'a ord. din 20 Ian. 1867* se determina: ca siedintiele ord. se se tienua cate odata pe luna, in a 2^a Dumineca a fiacarei luni c. n. la 3 ore, se decide: cà pre calca diurnaleloru se se escria concursu cu salariu sem. de 300 fl. spre a se ocupa postulu de notariu alu directiunei pana la 1 mart. a. c.

Archiepiscopulu din Prag'a intr'o epistola pastoralu emisa catra fideli, se tanguesce asupra catoliciloru cari cetescu acelea diuarie, care despretiuescu beseric'a, poruncile cum si institutiunile ei si ale pontificelui.

Episcopulu Strossmayer de Diacovar, caletorì la Rom'a, pentru de a poté esoperá in voel'a s. parinte la introducerea liturgiei slavice in triregatulu (Slavoniei, Croatiei si Dalmatiei).

In numerulu nostru trecutulu, amu luat u o mica notitia despre prea frumosulu actu de pietate alu juniloru nostri studiosi, indreptatu catrà binemeritatulu nostru anteluptatoriu *dlu. G. Baritiu*.

Dlu baronu G. Vasilco rigorosantu in drepturi, publicandu in „Albina“ nr. 37 nescari „desluciri“ in treb'a acést'a, dede o interpretare rea cuvintelor nostre lasandu afóra cuventele „de vreo.“ — Noi sustienomu, cà amu scrisu „de vreo“ 50, care nu insémna precisè 50, ci numai unu numeru ce se apropia de 50. —

Afara de numerulu 1. din a tr. 1866, potemu sierbi doritoriloru inca cu toti ceialalti numeri chiaru de la urdrea „Sionului romanescu.“ — Ne rogàmu de respunderea restantiiloru.

Post'a redactiunei. P. t. domniloru: A. M. in Hitiasiu. Óre n'ar fi bine, se nu mai lungimu vorba despre acelu lucru? — Y. z. in Blasiu. Ti vomu respunde prin epistola. — L. D. in Siantiu sl. V. S. in Parv'a. Asisiderea.